

Očkovanie pacientov so sclerosis multiplex

MUDr. Ingrid Urbančíková, MPH

Očkovanie je primárnou prevenciou vzniku závažných baktériových a vírusových infekcií nielen u zdravých osôb, ale aj u rizikových pacientov, ktorí sú ohrození infekciami v súvislosti so základným ochorením, ale aj v súvislosti s liečbou, ktorá zasahuje do funkcií imunitného systému. Cieľom očkovania u týchto pacientov je minimalizovať potenciálne riziko vzniku prirodzených infekcií, ktoré môžu vyvolať relaps ochorenia alebo inak výrazne zhoršiť zdravotný stav pacienta.

Rozhodnutie o očkovaní ktoroukoľvek vakcínou musí byť založené na zvážení rizika a úžitku podania konkrétnej vakcíny a malo by byť konzultované s príslušným špecialistom, ktorý koordinuje liečbu pacienta.

Očkovanie sa má realizovať počas stabilizovaného stavu pacienta.

Očkovacie vakcíny rozdeľujeme na živé a neživé. Živá vakcína je očkovacia látka pripravená z oslabených živých mikroorganizmov, ktoré nie sú schopné vyvolať infekciu, ale vedú k vytvoreniu imunity (ochrany) pred danou infekciou. Živou vakcínou očkujeme napríklad proti tuberkulóze (TBC), osýpkam, mumpsu, rubeole, žltej zimnici, ovčím kiahňam. Neživá vakcína je očkovacia látka pripravená z usmrtených mikroorganizmov – pôvodcov infekcie alebo ich inaktivovaných toxínov. Neživou vakcínou očkujeme napríklad proti meningokokovým, pneumokokovým inváznym infekciám, chrípke, tetanu, dávivému kašľu, záškrtu a hepatitíde A.

Proti niektorým ochoreniam je možné zaočkovať pacienta živou alebo neživou vakcínou – napríklad proti poliomyelitíde a brušnému týfusu.

V prípade potreby je vhodné konzultovať so špecializovanými pracoviskami, ktoré sa zaoberajú očkovaním rizikových pacientov.

1. Patrí sclerosis multiplex do skupiny všeobecných trvalých kontraindikácií (zákazu) očkovania?

- a) áno, všetky vakcíny sú u týchto pacientov zakázané
- b) nie, u týchto pacientov neplatí všeobecný zákaz očkovania všetkými vakcínami
- c) áno, ale zákaz platí iba u pacientov, ktorí užívajú kortikoidy

2. Je možné očkovať pacientov s SM každoročne proti chrípke?

- a) nie, očkovanie je zakázané
- b) áno, ale je možné očkovať iba pacientov bez liečby
- c) áno, je možné očkovať všetkých pacientov

3. Môžu pacienti s SM absolvovať pravidelné preočkovanie proti tetanu a záškrtu podľa očkovacieho kalendára SR?

- a) áno, očkovanie je odporúčané a bezpečné
- b) nie, môžu ho absolvovať iba raz
- c) nie, očkovanie je zakázané

4. Ktoré vakcíny sú kontraindikované počas liečby?

- a) všetky vakcíny sú kontraindikované
- b) inaktivované, neživé vakcíny sú kontraindikované
- c) živé vakcíny sú kontraindikované, okrem výnimiek

5. Ktorých pacientov je potrebné očkovať proti ovčím kiahňam a kedy?

- a) všetkých pacientov s SM pred začiatkom liečby
- b) u všetkých pacientov s SM je očkovanie zakázané
- c) všetkých neimúnnych pacientov s SM, pred začiatkom liečby niektorými liekmi

6. Je možné očkovať pacientov počas relapsu ochorenia?

- a) očkovanie je vhodné posunúť o 4 – 6 týždňov od začiatku príznakov
- b) očkovanie je možné realizovať kedykoľvek, aj na začiatku relapsu
- c) očkovanie je možné realizovať kedykoľvek, ale iba živými vakcínami

7. Čo je cieľom očkovania u rizikových pacientov?

- a) vyvolať u týchto pacientov príznaky prirodzených infekcií
- b) chrániť pacientov pred vznikom prirodzených infekcií
- c) podporovať účinky liečiv proti SM

8. Je možné týchto pacientov očkovať na vlastnú žiadosť pri ceste do zahraničia?

- a) áno, ale iba určitými vakcínami
- b) nie, pacienti nesmú byť očkovaní žiadnymi inými odporúčanými vakcínami
- c) pacienti môžu dostať iba vakcínu proti žltej zimnici

1. Patrí sclerosis multiplex do skupiny všeobecných trvalých kontraindikácií (zákazu) očkovania?

Správna odpoveď je b).

Nie, u týchto pacientov neplatí všeobecný zákaz očkovania všetkými vakcínami. Inaktivované, neživé vakcíny sú bezpečné aj počas užívania liečby. Všeobecne sú zakázané živé vakcíny (proti TBC, osýpkam, mumpsu a rubeole, žltej zimnici, živá orálna vakcína proti poliomyelitíde a brušnému týfusu), okrem niektorých výnimiek.

2. Je možné očkovať pacientov s SM každoročne proti chrípke?

Správna odpoveď je c).

Áno, u všetkých stabilizovaných pacientov so sclerosis multiplex sa odporúča každoročné očkovanie sezónnymi chrípkovými vakcínami. Podanie neživých chrípkových vakcín bolo špeciálne sledované u týchto pacientov vo viacerých štúdiách a bolo vyhodnotené ako bezpečné bez ohľadu na užívanú liečbu.

3. Môžu pacienti s SM absolvovať pravidelné preočkovanie proti tetanu a záškrtu podľa očkovacieho kalendára SR?

Správna odpoveď je a).

Áno, očkovanie sa odporúča a je bezpečné pre všetkých pacientov bez ohľadu na užívanie liekov. Preočkovanie sa realizuje podľa nášho očkovacieho kalendára kombinovanou vakcínou proti tetanu a záškrtu každých 15 rokov.

4. Ktoré vakcíny sú kontraindikované počas užívania liečby?

Správna odpoveď je c).

Všetky živé vakcíny sú kontraindikované okrem výnimiek – vakcíny proti ovčím kiahňam u neimúnnych osôb pred začiatkom liečby niektorými liekmi. U pacientov, ktorí užívajú imunosupresívne lieky vrátane dlhotrvajúcej liečby kortikoidmi, je možné výnimočne zvážiť v prípade zvýšeného rizika prirodzenej infekcie očkovanie živými vakcínami s časovým odstupom po prerušení liečby, ktorá musí byť konzultovaná s príslušným neurológom.

5. Ktorých pacientov je potrebné očkovať proti ovčím kiahňam a kedy?

Správna odpoveď je c).

Očkovanie proti ovčím kiahňam je potrebné u všetkých

neimúnnych pacientov, ktorí neprekonali kiahne alebo neboli očkovaní (sú séronegatívni, čiže nemajú prítomné protilátky proti varicella-zoster vírusom) a plánuje sa u nich začať s liečbou liekmi, ktoré znižujú bunkami sprostredkovanú imunitnú odpoveď (napr. fingolimod, natalizumab, alemtuzumab).

6. Je možné očkovať pacientov počas relapsu ochorenia?

Správna odpoveď je a).

Očkovanie je vhodné posunúť minimálne o 4 – 6 týždňov od začiatku príznakov relapsu. Interval posunu očkovania závisí od klinických ťažkostí pacienta, ordinovanej liečby, ale aj od rizika z omeškania pri posune očkovania. Konkrétne sa zvažuje, či ide iba o preočkovanie, ktoré počká alebo o očkovanie po expozícii infekčným patogénom a je potrebné začať s očkovaním ihneď (napríklad očkovanie proti besnote pri pohryzení podozrivým zvieratom a podobne).

7. Čo je cieľom očkovania u rizikových pacientov?

Správna odpoveď je b).

Cieľom očkovania je chrániť rizikových pacientov pred vznikom prirodzených infekcií a ich komplikácií. Vzhľadom na to, že mnohé chronické ochorenia negatívne zasahujú do imunitného systému, môžu byť títo pacienti aj v dôsledku ordinovanej liečby viac náchylní na mnohé závažné infekcie. V každom prípade sa má vždy individuálne zvážiť riziko podania konkrétnej vakcíny vo vzťahu k úžitku a potrebe očkovania. Na základe medicínskych dôkazov je evidentné, že prirodzené, najmä vírusové infekcie, predstavujú vyššie riziko vzniku relapsov u pacientov s SM, než aké sa vyskytuje po podaní vakcín.

8. Je možné týchto pacientov očkovať na vlastnú žiadosť pri ceste do zahraničia?

Správna odpoveď je a).

Áno, očkovanie na vlastnú žiadosť je možné, ale iba určitými vakcínami. Všeobecne je možné očkovať neživými vakcínami (napr. proti meningokokovým, pneumokokovým inváznym infekciám, neživou vakcínou proti brušnému týfusu, hepatitíde A a B). Na základe všeobecných odporúčaní je u týchto pacientov kontraindikované očkovanie živými vakcínami, napr. proti žltej zimnici.